

РЕЗЮМЕ

Е. М. Прядко. Акустические особенности развития певческого голоса.

В статье рассматриваются вопросы проблемы развития певческого голоса студентов музыкально-педагогических специальностей высших учебных заведений, раскрывается необходимость учета акустических особенностей процесса голосообразования в ходе вокальной подготовки, таких как высота, сила, длительность, тембральные характеристики певческого звука; осуществляется характеристика этих свойств по данным акустики, физики, физиологии, психологии, обосновываются методические принципы их совершенствования и развития в современных условиях художественного образования.

Ключевые слова: вокальная педагогика, развитие певческого голоса, музыкальная акустика, акустические качества певческого звука, тембральные характеристики певческого голоса.

SUMMARY

O. Pryadko. Acoustic features of development of voice of singer.

The questions of problem of development of voice of singer of students of music and pedagogy specialities of higher educational establishments are examined in the article, the necessity of account of acoustic features of process of phonation opens up during vocal preparation, such as a height, force, duration, timbre descriptions of sound of singer; description of these properties is carried out from data of acoustics, physics, physiology, psychology, methodical principles of their perfection and development are grounded in the modern terms of artistic education.

Keywords: vocal pedagogics, development of voice of singer, musical acoustics, acoustic internalss of sound of singer, timbre descriptions of voice of singer.

УДК 372.3:784+398.8–053.4

С.М.Садовенко

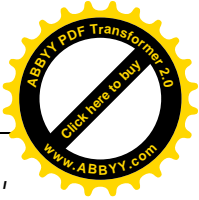
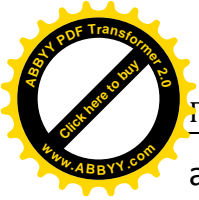
Український центр культурних досліджень
Міністерства культури і туризму України

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ У МУЗИЧНО-ФОЛЬКЛОРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті актуалізовано питання щодо підвищення уваги до дослідження українського народного мистецтва, зокрема дитячого музичного фольклору, як вагомого засобу виховного впливу, що допомагає розв'язанню широкого кола педагогічних завдань, пов'язаних з вихованням і розвитком особистості з раннього віку.

Ключові слова: музично-фольклорне середовище, діти дошкільного віку, розвиток особистості, українське народне мистецтво, український дитячий музичний фольклор, музично-естетичний розвиток, музична діяльність.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетів Української держави в добу її входження в світовий освітньо-інформаційний простір ХХІ століття означено *національний* характер освіти і *національне* виховання, які мають здійснюватися на всіх етапах навчання. Українське суспільство вступило в якісно нову фазу розвитку – фазу національного піднесення. Відбувається

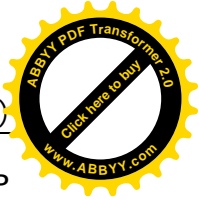
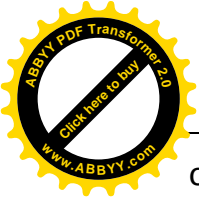
активне відродження національної самобутньої культурної спадщини, автентичної культури, спостерігається підвищення уваги науковців, широкого педагогічного загалу до дослідження українського народного мистецтва та фольклору як вагомого засобу розвитку особистості.

Пріоритетними напрямками педагогічної науки нині є розробка теоретичних основ та нових технологій щодо становлення національної навчально-виховної системи. Виокремлюються головні завдання виховання духовного світу людини третього тисячоріччя, серед яких: формування національної самосвідомості на засадах культурних традицій українського народу; збереження етнічної пам'яті, яка відтворює досвід поколінь на міфологічному, фольклорному й історичному рівнях; набуття вмінь розкривати перспективи подальшого розвитку рідної культури в сучасних умовах тощо.

У цьому зв'язку актуалізується потреба у використанні й розширенні функцій і ролі *національних* культурних надбань, у тому числі українських традицій та українського музичного фольклору, прилученні до надбань народної творчості нового покоління українців, а отже – актуалізується необхідність інноваційних підходів вищої школи до фахової підготовки нової генерації вчителів музики із сформованим етнопедагогічним мисленням, пошук нових форм і методів виховного впливу, в першу чергу, на особистість дитини дошкільного віку, а також потреба вдосконалення методик музично-естетичного розвитку особистості, що використовуються в сучасних музично-педагогічних практиках і приведення їх у відповідність до завдань реформування системи освіти в Україні на національній основі.

Аналіз актуальних досліджень. Як свідчить аналіз праць із зазначеної проблематики, ґрунтовні дослідження музичних аспектів розвитку дітей дошкільного віку, що відбуваються в процесі формування навичок музичної та музично-рухової діяльності, були здійснені Н. Бергер, Н. Ветлугіною, Е. Вільчковським, О. Кенеман та інших. У своїй виховній роботі з дітьми дошкільного віку, поряд із класичними творами, вони використовували фольклорний матеріал різних народів.

Особливо значущими для глибокого вивчення й розкриття визначеної у статті проблеми є праці С. Русової та І. Блажкевич, в яких підкреслено, що дошкільне дитинство є надзвичайно важливим періодом для засвоєння культури саме свого народу. К. Ушинський писав: «У кожного народу своя особлива національна система виховання. Як не можна жити за взірцем іншого народу... точно так само не можна виховувати за чужою педагогічною системою... Народ без народності – тіло без душі... Виховання, якщо воно не хоче бути безсилим, має бути народним. Почуття народності таке сильне в кожному, що при загальній загибелі всього святого і благородного воно гине

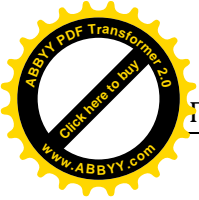
останнім» [13, 272–281]. Це відбувається завдяки тому, що народна творчість близька до генетичного коду свого народу і становить невід’ємну частину практичної народної педагогіки.

Представники сучасної української національної музичної освіти, науки, музикознавства (А. Авдієвський, І. Бех, А. Болгарський, З. Василенко, В. Верховинець, Л. Волинець, С. Горбенко, С. Грица, А. Зінченко, І. Зязюн, А. Іваницький, О. Кононко, Л. Масол, Т. Науменко, Г. Падалка, Е. Печерська, О. Ростовський, Т. Танько, А. Усова, А. Шевчук та інші) дійшли аналогічних висновків. На основі досвіду кращих педагогів-дослідників ними розроблені концепції музичного, зокрема початкового, виховання й навчання, які ґрунтуються на використанні народної музики. Так, А. Усова зауважує, що «починати роботу треба від тієї музики, що особливо близька народу – від його народної пісні» [12, 12]. «Ця музика – народна історія, жива, яскрава, соковита, сповнена пристрасті й правди», – зазначає О. Ростовський [9, 157]. «Народ навіть у важких умовах життя оберігав дітей від сумних роздумів, намагався тримати їх подалі від суспільних нещастя і соціального зла», – підкреслює О. Бріцина [3, 73].

Західні науковці, розробляючи нові технології та прогресивні методики музичного виховання, також визначають народну музику як один з основних художньо-педагогічних засобів початкового етапу музичного навчання (А. Арісменді (Уругвай), Б. Барток (Болгарія), З. Кодай (Угорщина), К. Орф (Австрія), А. Секі, Ш. Судзукі (Японія), Б. Трічков (Болгарія), П. Хауве (Голландія) та інші).

Мета статті – розглянути музично-фольклорне середовище, створене на матеріалі українського дитячого музичного фольклору, як чинника підготовки дітей дошкільного віку до музичної діяльності та як природного підґрунтя для загального музично-естетичного розвитку дошкільнят, формування їх музичних здібностей і музичної культури, а також як засіб сприяння спільній дії та взаємин малюків-однолітків і дітей різного віку, що виховуються в одній групі.

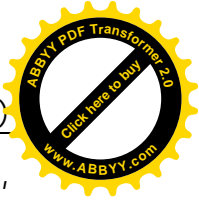
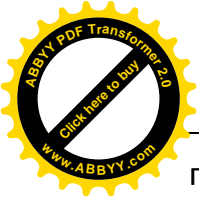
Виклад основного матеріалу. Дошкільне дитинство є надзвичайно важливим періодом для засвоєння культури свого народу. Адже цей етап життя є періодом накопичення знань і засвоєння їх за перевагою, першоосновою соціокультурного становлення особистості та формування ціннісних орієнтацій людини у певному середовищі, а отже суспільні вимоги особливо актуальні саме для дошкільного дитинства. Виховання засобами національного фольклору є загально-творчою основою морально-духовного розвитку і задає його суспільну якість. За висновком Б. Неменського, національне є тим початком шляху, з якого дитина має вирушати у великий світ мистецтва, світової художньої культури [6]. Тому доцільно якнайповніше забезпечувати вихованцям повноту гостроти відчуття і глибокого усвідомлення художньої спадщини рідного народу.

Кожен вік характеризується якісними особливостями психіки, які виявляються, в першу чергу, в діяльності та певному способі життя суб'єкта педагогічного впливу. Все психічне життя – це процес безперервної зміни типів діяльності, послідовність яких забезпечує єдність психічного розвитку людини як особистості. За С. Рубінштейном, особистість виявляється і формується у взаємодії з навколишнім середовищем, тому для її розуміння велике значення має діяльність [8, 95]. О. Леонтьєв зазначав, що у розвитку суб'єкта його відношення до явищ світу вступають між собою в ієрархічні стосунки, а ієрархії діяльностей утворюють ядро особистості, тобто особистість характеризують тільки ті психічні процеси й особливості людини, які сприяють здійсненню її діяльностей [8, 96]. Зазначимо, національне в ієрархії цінностей стоїть над груповою структурою суспільства і має універсальний характер. Воно ідентифікує людину серед інших етносів на зовнішньодержавному рівні. Як зазначає О. Вишневський, «людина з'являється на світ як потенційний носій певної сукупності «видових ознак» народу, до якого належить генетично і культурно. Бо все у природі має родові та видові характеристики і людина – не виняток. Інша справа, чи ці ознаки одержали в її житті належний розвиток, чи ні» [5, 65].

З вищесказаного слідує, що соціокультурне середовище становить лише джерело розвитку особистості, а не чинник, що безпосередньо визначає її поведінку. Водночас соціокультурне середовище, як носій суспільних норм, цінностей, ролей, знарядь, систем знаків, з якими індивід має справу, є умовою реалізації діяльності людини. Отже, основою і рушійною силою розвитку особистості є спільна діяльність і спілкування в певному середовищі.

У В. Холопової «європейською регіональною метаідеєю» є ідея про довершеність «світобудови і гармонії Всесвіту», яка в музиці виражена найбільш послідовно і довговічно і «була живильним середовищем для філософських, естетичних і композиційних концепцій до Нового часу (включно)» [14, 27]. Найбільш цікавим, простим і доступним для сприймання у дошкільному віці є дитячий музичний фольклор, завдяки якому легко утворюється музично-фольклорне середовище. У спрощеній формі, через колісанки, забавляння, утішки, примовки, дитячі пісеньки, казки, ігри тощо дитині даються відомості про оточуюче середовище, суспільні цінності та культуру свого народу. Спираючись на дефініцію «середовище» [4, 1116] та на наше визначення «дитячого музичного фольклору» [10, 71–72], можна стверджувати, що музично-фольклорне середовище – це особлива, феноменологічна художня реальність, яка завдяки синкретичності та збереженій у генетичному коді інтонаційній основі музичного мовлення включає цілу систему поетичних і музично-поетичних жанрів фольклору,

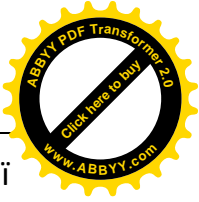
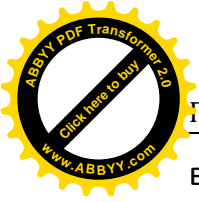

поєднує світ дітей і дорослих, зв'язаних спільністю життєвих умов, занять, інтересів, створює підґрунтя для формування музичних здібностей та виступає чинником підготовки дітей до музичної діяльності.

Коли немовля приходить у невідомий світ, в період безпосередньо емоційного контакту з матір'ю, через певну практичну діяльність саме у музично-фольклорному середовищі, у примовках, забавлянках, колискових, через дотики й погладжування дитини, розвиваються її тактильні відчуття, формуються деякі спочатку некоординовані, а пізніше – координовані рухи. Через сенсорно-моторні ігри з предметами-іграми (брязкальця, м'ячики, приємні на дотик різнокольорові іграшки, дитячі музичні інструменти як от: дзвіночки, свистулі, бубонці, сопілки) та через орієнтовно-маніпуляційні механізми (динамічні іграшки, які рухаються на пружинах або резинках, а також слухання й мимовільне виконання музично-ритмічних рухів, пісень у забавках, примовках, а пізніше – у хороводах, драматизаціях тощо) закладається емоційно-почуттєва основа дитини.

Відомо, сучасна людина гостро потребує спілкування. Особливостями спілкування дітей дошкільного віку між собою у музично-фольклорному середовищі є те, що у процесі спільної музичної діяльності малята набувають здатності узгоджувати свої дії, проявляється характер взаємодії. Практичний досвід доводить, що існують деякі переваги, пов'язані з вихованням дошкільнят у музично-фольклорному середовищі. А саме: створене на матеріалі українського дитячого музичного фольклору музично-фольклорне середовище дає підґрунтя для активного спілкування та ефективної взаємодії дітей, які відбуваються без навіть окремих проявів зверхності один до одного, недоброзичливості, агресивності тощо; залучення вихованців до музично-фольклорного середовища викликає у них тільки позитивні емоції, підвищує рівень пізнавальної активності дошкільнят та якість їх навчальних досягнень, стимулює захопленість дітей музичною діяльністю, що сприяє ранній сформованості у них музичних здібностей. Заслугує на позитивну оцінку і те, що розвиток особистості у музично-фольклорному середовищі є важливим фактором виховання естетичних смаків дітей дошкільного віку, здатності до емоційно-позитивного сприймання оточуючого світу, становлення інтересів, прихильності до творчості. Ґрунтуючись на співпраці, взаємній прихильності й симпатії, спілкування і взаємодія дітей у музично-фольклорному середовищі сприяють особистісному зростанню кожної дитини, роблять музичну діяльність ефективною для музично-естетичного й творчого розвитку вихованців, інтелектуального, а отже і загального гармонійного розвитку кожної особистості.

Крім того, створення музично-фольклорного середовища дозволяє музичному керівнику, вихователю працювати з дітьми різного дошкільного

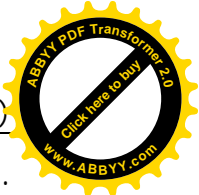
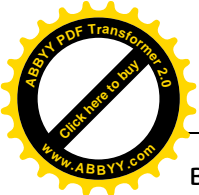

віку, які виховуються в одній групі. А це у процесі різноманітної спільної музичної діяльності підвищує ефективність виховних впливів на кожну дитину і робить особливими взаємини між малюками. Найбільшою мірою це може бути зреалізовано через особистісно зорієнтовану модель виховання, яка природно закладена в українському дитячому музичному фольклорі, що ґрунтується на розумінні, визнанні та прийнятті кожного вихованця.

Найінтенсивнішим періодом в онтогенезі дитини є період предметно-маніпуляційної діяльності, в якому головними є різноманітні предметно-функціональні дії. Навчання, засноване на активному практичному оволодінні матеріалом, а не на пасивному його вивченні, є більш результативним. За словами І. Песталоцці, «кожен пізнає лише те, що сам пробує зробити» [7, 327]. Тим самим, об'єкт пізнання, в нашому випадку це музичне мистецтво, актуалізується, наближається до дитини, перетворюючи, за термінологією О. Леонтєва, суспільний або досвід об'єктивно існуючого «значення», у «знання для мене» чи «особистісний зміст» [2, 143]. Саме в музично-фольклорному середовищі, засобами українського дитячого музичного фольклору, який майже весь є ігровим, дитина активно вчиться грати предметами й символами, проникаючи в предметно-операційне середовище (прикладом можуть слугувати обрядодії, пов'язані з закличаннями Сонця, Вітру, Дощу, ігри з водою з використанням різного наочного матеріалу, ритмічно-мовно-рухові дії в музичній діяльності, пов'язані з виконанням закличок, примовок, забав, а згодом Вертепів, колядувань, щедрувань тощо).

Психолого-педагогічними умовами музичного розвитку дошкільнят в музично-фольклорному середовищі та підготовки дітей до музичної діяльності, на наш погляд, мають виступати такі: створення засобами українського дитячого музичного фольклору повноцінного соціального середовища для природного музично-творчого розвитку дітей; сприяння взаємодії між малюками-однорічними, дітьми різного віку та спілкування з дорослими; збалансованість спільної та індивідуальної діяльності дітей дошкільного віку шляхом організації різних видів музичної діяльності; наявність відповідного обладнання та ділянки дитячого дошкільного або позашкільного закладу для використання в різноманітних формах педагогічної роботи з дітьми і сприяння активності останніх.

У дошкільному віці кожна людина проживає етап ігрового дитинства, в якому провідною діяльністю є гра. Для дошкільнят гра – це життя. Дитячий письменник Василь Довжик називає ігри народним мистецтвом, а мистецтво – методом пізнання себе і світу. «Гра записала в собі і закодувала в генах дії не лише народні знання, а нас із вами, наш національний характер» [11, 102]. У грі і через гру малята змагаються, пізнають світ, себе, одне одного, налагоджують товариські або дружні стосунки між собою,

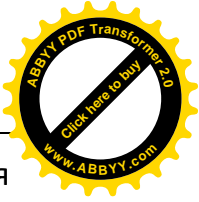
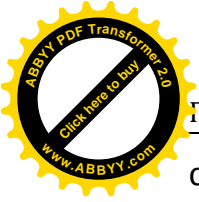

відчувають та надають допомогу, виховують відчуття відповідальності тощо. За В. Сніжко, «гра – це не пустощі. Це своєрідне мистецтво. Гра – це характер народу. Український народ свято береже свою мову, пісню, гру і природу. Бо в усьому цьому і є його правдивість» [11, 102]. В. Сухомлинський писав: «Гра – це величезне світле вікно, крізь яке в духовний світ дитини вливається живлячий потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що засвічує вогник допитливості» [11, 102].

«Гра є моделюванням дійсності і озвучуванням певного фрагмента її», – зазначає М. Шуть [15, 13]. Під таке трактування ним віднесене самокерування поведінкою, відтворення, успадкування та примноження суспільного досвіду, формування та узагальнення творчих компетенцій особистості тощо. Автором підкреслюється, що моделювати дійсність – «значить «ліпити» щось за обраним оригіналом чи образом, тобто «формувати» дещо реальне засобами умовного, з метою дослідити складне явище, процеси, об'єкти, зв'язки». На питання «що таке «грати?»», дослідником дається цікава відповідь: «Грати – значить повнокровно і змістовно жити» [15, 13–14]. На нашу думку, саме в музично-фольклорному середовищі формується це «дещо реальне засобами умовного».

Вагомий пласт в українській дитячій музичній творчості складають музичні ігри, які складають групу власне дитячого музичного фольклору, віддзеркалюють дитяче світосприйняття і мають особливе значення в розвитку дитини й формуванні її особистості. Дитячі музичні ігри – це невеликі музично-поетичні твори, в основі яких лежить розкриття різних життєвих ситуацій засобами музично-рухових елементів. Найдавнішими серед них є хороводні ігри, які в основному розкривають тему хліборобської праці через поєднання музики, хореографічних рухів, пантоміми, слова тощо. Вони проводяться у гурті, найчастіше – у колі – символі життя. В українських народних дитячих іграх закладена психологія українця – працюючого господаря, умілого хлібороба, захисника прав особистості. Українські ігри включають всі види природних рухів: ходу, біг, стрибки, боротьбу, лазіння. Окрім цього, в них діти обов'язково співають, рухаються зі співом або під музичний супровід, ритмічно плескають, тупають, водять хороводи, а отже – розвивають музичні нахили, вчать здійснювати музичну діяльність.

Цікавим прикладом, на наш погляд, є українська народна дитяча музична гра «Чижик-чижику, пташку маленький». У цій грі містяться всі базові види діяльності, якими оволодіває людина протягом життя, серед яких: ігрова й навчальна діяльність, спілкування, праця, експериментування, а також музична діяльність. За допомогою прийому діючої співучасті, через всі дійові надбання, образне й емоційне сприймання, творчі здобутки вихованців утворюється середовище, яке стає основою для набуття кожною дитиною компетентності в здійсненій музичній діяльності. Моделювання народної гри

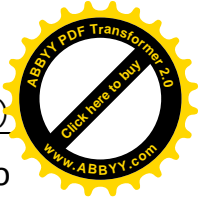
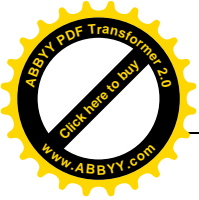

створює таке музично-фольклорне середовище, в якому легко моделюються фрагменти реального життя, реальні взаємини дітей та дорослих, пов'язані з ігровою ідеєю, відбувається залучення малят до пошукової музично-ігрової діяльності, розвивається їхня художньо-творча фантазія та самостійність.

За І. Бехом, «вихователь тільки створює умови для дитячого саморозвитку, і в цьому має полягати його професійний хист» [1, 7]. Отже, ефективність музичного виховання дітей у музично-фольклорному середовищі багато в чому залежить від особистості вихователя, його бажання зацікавити дітей зразками фольклорної музики, його уміння використовувати силу педагогічного впливу, обрати доступну форму спілкування, вміння «бути поруч», бути фасилітатором (від лат. *facilitate* – полегшувати) – не втручатися, не вчити, не наставляти, а йти за дитиною [15, 63]. Піклуючись про створення музично-фольклорного середовища, вихователь, музичний керівник повинен добре усвідомлювати свої функції в педагогічному процесі та знайти відповідну позицію в організації музичної діяльності дошкільнят.

До функцій педагога, на наш погляд, доцільно віднести: забезпечення можливостей самоорганізації музичної діяльності дошкільнят на підставі їх вільного вибору; стимулювання інтересів малюків, розвиток їх музично-творчої активності в різних видах музичної діяльності; надання можливостей спілкуватися з ровесниками, дітьми різного віку, що виховуються в одній групі, та батьками; розвиток музичних здібностей, придбання навичок і умінь через самостійну активність у роботі з фольклорним музично-ігровим матеріалом.

Музично-фольклорне середовище є важливим фактором зростання творчого потенціалу, засобом для духовного та інтелектуального формування дітей, ефективного та якісного загально-розумового розвитку особистості. Навчальні блоки знань з різних тем, складені на матеріалі українського дитячого музичного фольклору, у процесі занурення дошкільнят у музично-фольклорне середовище, окрім музично-творчого, мовленнєво-комунікативного, художньо-естетичного, морально-етичного та трудового розвитку, розширюють і поповнюють знання дітей про природні явища. Зокрема, малята взнають про роль сонця та користь сонячного проміння в житті людини, про те, що воно потрібне всім живим істотам і рослинам (наприклад, через заклички «Сонечко, сонечко, засвіти!», «Вийди, вийди, сонечко!», «Вигрій, вигрій, сонечко!», «А вже ясне сонечко припекло», «Сонечко, сонечко, виглянь у віконечко»). Розширюються знання вихованців про воду, дощ, хмари, вітер та їх дію (забави «У любистку купаю, живу воду наливаю», «Хлюп, хлюп, водиченько, хлюп, хлюп на личенько», «Водичко, водичко, умий моє личко», «Купалися ластів'ята та в чару-водиці», примовляння «Іди, іди, дощику», «Ой вітре, вітроньку, прижени хмароньку», «Вітер, вітер, вітерець», «Водо, водо холодная, стечи з мене, нагрій мене», «Дощику, дощику, перестань», «Бий в дзвони бий, хмару розбий!»).

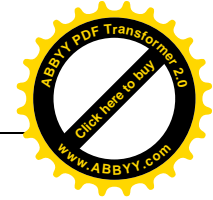
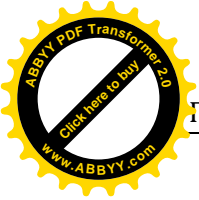

У музично-фольклорному середовищі дітей легко можна підвести до розуміння того, що всі живі істоти потребують поживи, їжі, пояснити малятам, що їм потрібні знання про харчування людей і харчування живих істот для правильного власного почування та догляду за домашніми тваринами (забавлянки «Кицю-Мицю, де ти була? На гірці в комірці молочко пила», «Дай Бузькові їсти», «Мишко, Мишко, де ти була? – У Маринки. – А що їла? – Лупинки», примовки «Печу, печу хлібчик дітям на обидчик», «Туруру, туруру, варим кашу круту», «Їли, їли кашку», «Тапці, ручки, тапці, підемо до бабці», колискові «Киця Мура» тощо).

Висновки. Отже, український дитячий музичний фольклор є природним підґрунтям для створення музично-фольклорного середовища, яке впливає на загальний музично-естетичний розвиток дітей дошкільного віку, формування їх музичної культури, емоційного інтересу, музичних здібностей і виступає як чинник розвитку особистості. Завдяки тому, що музично-фольклорне середовище має найбільший вплив на розвиток образного мислення, музично-творчих здібностей, формування дитячого музичного сприйняття та індивідуального музично-художнього смаку, легко встановлюється двосторонній контакт з дитиною, відбувається позитивний вплив на розвиток емоційного прояву малюків, що, в свою чергу, сприяє природному вивченню рідної мови, звичаїв та культури народу, готує дітей дошкільного віку до цілісного погляду на світ, погоджування своїх дій у процесі пізнання життя і себе в ньому, впливає на формування активного спілкування вихованців між однолітками, дітьми різного віку, що виховуються в одній групі, з дорослими.

Музично-фольклорне середовище, створене на цікавому, простому і доступному для сприймання в дошкільному віці дитячому музичному фольклорі, допомагає дошкільнятам оволодіти необхідними вміннями і навичками для здійснення спільної музичної діяльності, а отже є чинником підготовки дітей до музичної діяльності та унікальним засобом формування музичних здібностей. Поступово в дітей диференціюється чуття ритму, розвивається музичний слух, що сприяє адекватному сприйманню музики, її ладового забарвлення, допомагає розрізнати музичні твори за характером, змістом, засобами музичної виразності.

Таким чином, музично-фольклорне середовище є вагомим засобом виховного впливу, що допомагає вирішенню широкого кола педагогічних завдань, пов'язаних з вихованням і розвитком особистості з раннього віку, має універсальний характер, є ефективним і багатограним матеріалом при застосуванні в роботі з дітьми різного дошкільного віку та ступеню їх розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

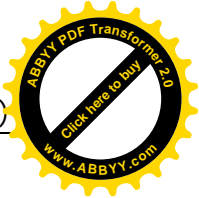
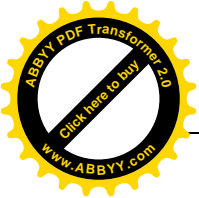
1. Бех І. Д. Виховання особистості : [у 2 кн.]. Кн 1 / Особистісно орієнтовний підхід: теоретико-технологічні засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
2. Бочкарев Л. Л. Психология музыкальной деятельности. / Л. Л. Бочкарев. – М. : Изд-во ИП РАН, 1997. – 548 с.
3. Бріцина О. Сучасні аспекти методики збирання народної прози / О. Бріцина. // Народна творчість та етнографія. – 2003. – № 3. – С. 24–34.
4. Великий тлумачний словник української мови / [Укл. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
5. Вишневський О. На шляху реформ. Актуальні питання сучасної української освіти та змісту виховання. Вибрані науково-публіцистичні праці / О. Вишневський. – Дрогобич : Коло, 2005. – 176 с.
6. Неменский Б.М. Изобразительное искусство и художественный труд. Книга для учителя. / Б.М. Неменский. – М.: Просвещение, 1991. – 192 с.
7. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: учеб. пособие для пед. вузов / [Пискунов А.И., Вендровская Р.Б., Кларин В.М. та ін.]. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М.: Творческий Центр «Сфера», 2001. – 510 с.
8. Психологія: Підручник / [Ю. Д. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін.]; за ред. Ю. Д. Трофімова. – [3-тє вид., стереотип]. – К. : Либідь, 2001. – 506 с.
9. Ростовський О. Я. Лекції з історії західноєвропейської музичної педагогіки : навч. посіб./О. Я. Ростовський. – Ніжин : Видавництво НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2003. – 193 с.
10. Садовенко С. М. Світ фольклору: Український дитячий музичний фольклор як засіб формування музичних здібностей дітей дошкільного віку : наук.-метод. посіб. / С. М. Садовенко. – К. : КТ «Київська нотна фабрика», 2007. – 332 с.
11. Україна: природа та психологія етносу : наук.-метод. розробка на допомогу лектору-викл. нар. ун-ту українознавства / Сніжко В. В., Кононенко М. П. – К. : Т-во «Знання» України, 2006. – 112 с.
12. Усова А.П. Русское народное творчество в детском саду. / А.П. Усова. – М.: Просвещение, 1972. – 78 с.
13. Ушинский К.Д. Избранные произведения. / К.Д. Ушинский. – М., 1968. – С. 272–281.
14. Музыка как вид искусства. / В. Холопова. – СПб., 2000. – 320 с.
15. Шуть М. М. Школа ігромайстерності. / М. М. Шуть. – К. : Вид. дім «Шкіл. Світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006.– 128 с.

РЕЗЮМЕ

С. Н. Садовенко. Розв'язати особистості в музично-фольклорній середі.

В статті актуалізовані питання, що стосуються підвищення уваги до досліджень українського народного мистецтва, в тому числі дитячого музичного фольклору, який має важливе виховне вплив і допомагає вирішенню широкого кола педагогічних завдань, пов'язаних з вихованням особистості з раннього віку.

Ключові слова: музично-фольклорна середі, діти дошкільного віку, розвиток особистості, українське народне мистецтво, український дитячий музичний фольклор, музично-естетичне розвиток, музична діяльність.

SUMMARY

S. Sadovenko. Musical and folklore environment as mean to train pre-school children for music activity.

The problem of focusing attention on study of the Ukrainian folk art, especially Ukrainian children music folklore as educative mean of great influence is the main point of article. Ukrainian children music folklore helps to solve a wide range of pedagogical problems connected with personality's formation beginning from the early age.

Key words: music folklore as educative, pre-school children, connected with personality, of the Ukrainian folk art, the Ukrainian children music folklore, musical and aesthetical education, music folklore as educative.

УДК 378.371

Ю. О. Соловійова, Н. О. Шевченко

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДИТЯЧОГО САДКА ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-ВЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

У статті визначається роль декоративно-вжиткового мистецтва в системі формування особистісних та професійних якостей майбутніх вихователів дитячого садка. Система занять з декоративно-вжиткового мистецтва спрямована на розширення знань про ремісницькі традиції народу, оволодіння практичними вміннями та навичками, виховання таких якостей, як дисциплінованість, спостережливість, увага, естетичне сприйняття, працелюбність та культура праці.

***Ключові слова:** особистісні та професійні якості, декоративно-вжиткове мистецтво, майбутні вихователі.*

Постановка проблеми. Процес формування системи особистісних та професійних якостей є важливим аспектом професійної підготовки майбутнього вихователя, що полягає в розкритті та реалізації особистісного потенціалу студента, його можливостей і здібностей. Особистісні та професійні якості вихователя впливають на характер і результати його діяльності, реалізацію можливостей, здібностей, професійну компетентність. Їх формування сприяє становленню гармонійної особистості, що спирається у своїй діяльності на загальнолюдські моральні цінності та ідеали.

Аналіз актуальних досліджень. Модель спеціаліста (професіограма) розглядається у працях В. Гриньової, В. Сластьоніна, О. Щербакова [2; 6; 10].

Професіограма будується на основі дослідження особистісних та професійних якостей майбутнього педагога, і, як система вимог до фахівця, дозволяє визначити завдання педагогічних навчальних закладів, перелік дисциплін, що підлягають вивченню, забезпечити раціональну побудову навчальних планів і програм. Вона «дає змогу передбачати конкретні шляхи, засоби, операції, критерії професійної підготовки студентів, а також удосконалювати програму формування особистості майбутнього вчителя» [6, 26].